

JÁKI LÁSZLÓ

„Tiszteletpéldány”*

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum két könyvsorozata *Tudós tanárok – tanár tudósok és a Mesterek és tanítványok* címen jelenik meg. Az eddig megjelent, közel ötven kötet célja bemutatni az országosan is, világszerte is elismert hazai tudós tanárokat, és a MESTEREKET, akik tudásuk, emberi, pedagógiai felkészültségük nyomán tanítványok sorát készítették fel világszerte elismert teljesítményekre.

Balogh Mihály munkája egy olyan MESTERT mutat be, aki kétségtelenül hozzájárult egy világszerte elismert magyar író teljesítményéhez. A mester, Baráth Ferenc a Református Főgimnázium tudós tanára volt. Balogh Mihály részletesen és árnyaltan mutatja be Baráth életútját, akinek tudása, felkészültsége, hosszú évek távlatából is figyelmet érdemel. A tanult, külföldön járt tudós tanár a Budapesti Református Főgimnáziumban tanított. Tanári tevékenysége nem volt mentes a konfliktusoktól. Nehéz ember volt, de ma már tudjuk, hogy a világot sokszor éppen a nehéz emberek viszik előre, és persze az ő megítélésük sem könnyű.

A könyv részletesen foglalkozik a Református Főgimnáziummal, érzékeltetve azt, hogy messze nem közömbös az a szellemi háttér, amit egy iskola nyújt. A gimnázium a főváros egyik legjobb iskolája volt. Hogy mást ne említsünk, Baráth Ferenc Gyulai Páltól és Thaly Kálmántól örökölte meg a magyar irodalmi tanszéket.

A világot járt, művelt fiatalember Skóciából tért haza, beilleszkedése sem az országba, sem az iskolába nem volt könnyű. Különösen azért, mert tanári tevékenysége mellett – akkor ez természetes volt – aktív politikai és tudományos tevékenységet is folytatott. Publikált a *Budapesti Szemlébe*, a *Magyar Tanügybe*, a *Vasárnapi Újságba*, a *Pesti Naplóba*, hogy csak a fontosabbakat említsük. Felkészültsége alapján érdeklődése, tudományos tevékenysége rendkívül sokoldalú. A könyv bemutatja Baráth sokoldalúságát, szerteágazó érdeklődését. Pedagógiai kérdésekkel (lásd a *Magyar Tanügyben* megjelent írásait), éppúgy foglalkozik, mint skóciai élményei alapján a tanítónókkal. Mindezek mellett élénken reagál a kiegyezést követő különböző szellemi és politikai irányzatokra. Mindezeket nem felsorolni akartuk, mindössze érzékeltetni, hogy Balogh Mihály tudományos igényességgel rajzolja meg e kort, s benne természetesen Baráth a tudós tanár intellektuális, politikai életét, szemléletét.

Mindezek azonban csak megalapozzák a MESTER gyökereit, melyek szorosan kötődtek a hihetetlenül gyorsan fejlődő főváros szellemi, politikai életéhez. Baráth ugyanis nemcsak politizáló tudós, hanem kiváló tanár is. Erre egyetlen példát idézünk Balogh Mihály könyvéből, melyből megtudjuk, hogy Baráth tanácsára Neumann (Molnár) Ferenc először magyarul olvasta Dante *Pokol* című könyvét, majd ugyanezt német fordításban. Ezután megfogadva Baráth Ferenc tanácsát – írja a szerző – finnül kezdett ta-

nulni, az egyetlen nyelven, mely valamennyire hasonlít a magyar nyelvhez... Annyira haladt a finn nyelvben, hogy szótár segítségével el tudta olvasni a Kalevalát, a finn nemzeti eposzt. Lehet, hogy a neveléstörténet iránti fogékonyságom, elfogultságom szól belőlem de, azt hiszem, ilyen Mesternek ilyen hatásával a huszadik, vagy a huszonegyedik században aligha találkozhatunk. Hatásának lényege – és az a könyv fő mondanivalója –, hogy Molnár Ferenc Baráth Ferenc előadásai nyomán olvasókönyvet készített, s azt feltételezhetően 50 példányban sokszorosítja osztálytársainak. Balogh Mihály gazdagon dokumentált könyve alapján aligha kétséges, hogy ebben az esetben is nehezen megragadható pedagógiai hatásról van szó. Baráth sem, Molnár Ferenc sem volt „akárki”. Gondolunk itt Baráth felkészültségére, külföldi tanulmányaira, tudományos publikációira, egyéniségére, személyiségére, és Molnár családi hátterére, édesanyja irodalmi, színházi érdeklődésére stb.

Balogh Mihály kiváló könyve sok tényen, szálon keresztül keresi a választ, de mindez „csak” arra alkalmas, hogy a pedagógiai hatáson elgondolkodjunk.

(Balogh Mihály: „Tiszteletpéldány”. Baráth Ferenc és Molnár Ferenc találkozása a Budapesti Református Főgimnáziumban. Kunszentmiklós, 2008. 256 p.)

Elhangzott a könyv sajtóbemutatóján, 2008. december 10-én, az Apácai Kiadó budapesti székházában.